

I. Nevezon

Къз рессьпъ ostrozaraznәj çelad soggezәn kolxozъп

Kudymkar 1934
Okrizdat

I. Nevelson

KЪЗ PEŞŞЬNЬ OSTRO-
ZARAZNӘJ ÇEŁAD SOG-
GEZӘN KOLXOZЬN

Kudymkar

1934

Okrizdat

MED033A КЬВ

Kuimdas vo-ni vois voəmijə keram mirъn medož-
za socialisticeskaj gosudarsvo.

Gosudarsvoys eta bıdmis peşşemən: kəzylkət,
eýgkət, ńissotakət, munis grazdanskəj vojna ryr.

Rabocayjez da kressana eta çulaləm ńeyzət kadən,
komuňişticeskəj partıa veşkətləm uvtyn ne toko leb-
tisə assinəs promyšlennoş da şełskəj kəzajsvo, no i
loktisə setcəz, pondisə sijə mədkodşətnı medvərja
texniceskəj doshizənnoez şərti. Remyt ńissəj kod, və-
rə kolçəm strana loə vylən texnika stranaən.

Kytən ožyk sedlis ńaqəs kressanıñslə virpəttəz
peşşemən şir ńyətəmyp, setçin, kytən uməlik vəvzug
peşşis gərzug uvtyn da as kerəm puovəj piña uvtyn,—
əni setən bıdmisə giganskəj kolxozzez. Lun i oj leb-
təny setçin mezałəm ьvvezsə traktorrez. Setçin iza-
ləny kombajnez, sogmən—vędmən masynno-trak-
tornej stanciaez.

Masyna da elektriçesvo vasətə (vezə) şəkyl kres-
şanskəj uz.

Açıs əni azzə kressanıñs bednakъs i şerednakъs,
kъz vezşə sylən əlanəs, kъz sija petis kulackəj ka-
balais da loktis bur, koknit kolxoznəj olanə—socializmə.

Sija kerə vil olan. Sija azzə kъz mezaes tujə,

lentočka pašta polosaez tujə loənъ vil, şinəni suzşet-təm ıvvəz. Kytən izalənъ ətləsa koknıt gaza izən.

Kreşşaçınıls, vədənak—şeredənak pırə kolxozə. Kolxoznikkez loənъ çort pırkətən sovet vlaşlən de-revnayp. Niya pessənъ bur uz ponda, uz lebtan dis-syplina ponda. Pessənъ socialistiçeskəj sorevnovaŋ-no da udarlıçesvo ponda, pıatıletka tırtəm ponda nol voən, socializm ponda. Kerənъ niya vil olan, pessənъ zdorovəj pokoleŋno vədtəm ponda. Vədtənъ zdorovəj komuniştiçeskəj şmena.

Med vədtənъ zdorovəj şmena, kolə nuətnə əddən ızzət uz zaraznəj çelad soggezkət. Ena zaraznəj sogəttesz poniş əddən eəə una külə çelad. A kytən əni vədsən izəs kollekтивnəj, kytən avu jedinoğluŋnəj ıvvəz, kytən iňka nuətə tızyklyksət ətkod uz, ətməz sylə tıptənъ: kytən izəs kerəm siş, sto vədsəs nuətə otvetsvennos sə ponda, tıj sylə şetəm,—setən çelad sogətponşanas padmə vədsən izəs. Izəs padmə ne toko sek kər məm vədiççə sogalış kagaən, no i sek, kər çeladəs sylən boňiçayp: kər sija pır dumajtə nə jılış, a ne uz jılış. Sek sylən oz pır ki-as izəs, a etə poniş çinə kəzajsvennəj plan tırtəməs vədsən.

Kolxozzezas sija loas jeea, kər vəd məm pondas bereditnə tokə assis kagasə, med kagaňslə ez kuçış zaraznəj sogət. Kolxozzezas kolə pessənъ vədənlə, med zarazaabs ez vermə javitçənъ, kolə pantavnъ sijə.

Avu seeəm sogəttesz med nijə-vı ez tuj pantavnъ. Ne vəd kagalə sogavnъ zaraznəj sogətən, kyz ožzək suvlisə, vəd kagalə-pə kolə sogavnъ korjuka-

ән, сијән і ez jsnsətlә sogalişsez дұнъш چеладсә, шоронно-рә ңем он вермь керпь. Әні мијә тәдам коржукән ңе въд چелад sogalә, емәш seeәм отір кәдна ави sogalәмаш ңекәр korjukanas, въдмәмаш оләнъ да изаләнъ. Орьттеz kaukalәn viшtalәnъ, sto заразнәj sogət poniş tujә beregitçынъ і ңе sogavnъ пижән. Kolxoznikkezlә kolә въдәs въппъзә руқтъпъ, med چелад ez sogalә sogətтеzәn.

Med тәdnъ къз peşsъпъ zaraznәj چелад sogətтеzкәт kolә тәdnъ тъjшаq нија овләнъ і кәр paškalәнъ.

Къеәт sogətтеz miјә suam zaraznәjjezәn

Zaraznәj sogətәn miјә suam seeәm sogət, кәда виээ sogalişshaq ңе sogaliş mortlә. Niјa sogətтеz, кәдна къssәnъ toko ңedela-mәdәn, suşәnъ әдән perьta munan zaraznәj sogətтеzәn. Sogətтеz, кәдна چеладlә kutçisәnъ әddәn коza, то къeemәs: 1) Korjuka, 2) skarlatina, 3) difteria, 4) pişti (въlnәj i tәv jыlis), 5) gripp, 6) koklus, 7) pejsaj vişet (швinka), 8) sъrpnәj i vozvratnәj tiffez, 9) virmyt sogət, 10) brusnәj tif i xaлera.

Въдьss eta zaraznәj sogəttes loәnъ әddәn uçәtiş. Mort shinәn аззъvtәm lovja sussevvoezәn—bakтериаезәn i къз еsә niјә suәnъ mikrovvezәn. Etna mikrov-

bes seeəm uçətəş, sto prostoj şinən nijə oz pez aż-
zıńń. Sija tħdala toko seeəm pribor ryt, keda ħzdə-
ta 1000 ·iš ētik mikrobsə. A priborxs ħzdətan stek-
loenzas suşə mikroskopən.

Ker ena mikrovbes şurasə bur olaninə, pondən
əddən coza jvunx. Ētik ças bərti, lunbərti sodən pē
ētik millon.

Ker şurasə mort organizmə zaraznəj mikrovbez,
ni ja setən ażzən pē aslęńxs bur olan. Setən pylə sonxt,
em myj şojuń, a pylə sija i kolə med jvunx.

No mort organizmən olanxs pylə pē ryt bur ov-
la šliz, kedi jə ażzən pē as pxeśinxs pyl gola da ovo-
ločkaez; sokkez, keda leżən pē pxeķis organnez: zev-
dəg, kiskaez pē tokox mikrovbezlə otsavnx jvunx, a
vijən pē nijə. I una esə eməs mədik padmətan uslo-
viaez, keda na padmətan pyl jvunx. Vot eta ponis
i pē vyd mortlə kutcişə sogətəs. Keda kagaxs kъzi
viñar, nekoďačik, sijə cozı́ka verme ličkyn pē sogət,
çem zdorovəj kagaxs. Etaç loe sъ ponis: nekoda
mortxsłen, kagaxsłen organizmə ozzič verme pes-
şyń pē viñpē enə mikrovbezxs i ni ja pondən kern
ass pē aszə (jvunx, sodnx, vədtx). A mikrovbez
ażzisə-kē aslęńxs bur mesta, pondən coza jvunx i
kern pē əddən vъna jaddez. Vot sija i em sogətəs.
Ker mort organizm etiēn jaddeznas otravitčas. Mik-
rovbez verme pē jvunx i pijavnx pē tokox mort orga-
nizmən. A pylə tokox kolə scnxt da şojan. Oz verme
mikrovbez ovnx setən, kiltə şurə bura sondi, ni ja
kulən pē koştən. Kulən mikrovbes i zellaez ponis:
sułəmaiš, karbolovəj kislotaиш, izvjaska ponis, degə-
diş da mədi zellaez ponis.

Къз mikrovbez şurənъ mort organizmə

Mikrovbez ostrozaraznəj soggezlən mort organizmə vermənъ şurənъ vədəqoz. Medeəka mikrovbez şurənъ siž lolalan vozduxış (pıṛ pıṛ, əm pıṛ, gola pıṛ, logkoez pıṛ). Etaž şurə, vuzə: gripp, kor, koklus, skarlatina, difteria, pişti, svinka, krasnuxa. Mədəqoz vermənъ şurənъ şojanən—juanən, kytən eməş mikrovbez. Etaž şurənъ seeəm sogəttelez kъz: vir mət, kypəm vişan tif, xalera. Kuimət tuj pıłən set, vermənъ şurənъ mikrovbez as kuçikşaŋ—kuçik pıṛjətliš, kər kurçəvtas toj, kəda vəli sogalıš dən, nom, da kyeəm ənevud gag.

Oz kov vunətney, sto zarazasə novjətə açsə soga-liş mortbəs.

Kər mortbəs sogalə, sek sija vermə şeńy assis sogətsə—şojan pıṛ, juan pıṛ da as gəgər tu pıṛ.

Zaraznəj mikrovbez ovıənъ vəd berşa pırekən. Du-ļın, sitən, mortbəs virən, kuçiklas i vəd mestən.

Sogət vuzə tu pıṛ

Kaslajtikə, nəsjikə, baittən gorətlətən əmiş dul sornas, runas ətlən vermən pətənъ mikrovbez i ылə levzəny. Er a mikrovbez, ətlən runas vermən şurənъ mədik mortlə pıras, əmas, a səşən logkoezə, setçin niya pondənъ jıvnə i zdorcvəj mortbəs vermas

pondıńń sogavńń. Etaż verməńń şurnń to kyeem sogatlez: difteria, skarlatina, pişti, korjuka, şvinka, koklus, gripp i s. ož.

Mikrovvez. kədna lebaləńń ruas, pukşəńń vəd mestə: zozə, şənənez vylə da vəd klam vylə. Əddən una mikrovvez sogalişs klam vylən, tıjsan sogalişs dyp vergilikə verman coza zaražitçyp, siž-zə i mədik klamməzsan.

Sogət vermas vuzńń nełki nija predmettezşan, kədna ıakəşmişə sogaliş sitən da kužən

Mukəd sogətnas sogalikə, mortəslən əddən una mikrovvez sitas da kužas. I əddən uçətik torokən vermas sedni, ne öti millon mikrovvez. Setəəm uçətik sit neto kuž toıls vermas kazavtəg kutçışń ki berdə, neto paşkəm berdə, olpaş berdə, şuras vuytərə, kyz aslat siž i sogaliş kiezşan sija vermas vuzńń posuda vi lə, produktaez vylə i mədik predmettez vylə.

Sogət vuzə naşekoməjjez ryr

Mijə viştalim-ni, sto kər mortəs sogalə sırnəj li-bo vozvratnəj țifən, sek sylən viras əddən una mik-

төввеz. Etə virsə ətlaňn mikrovbeznas juas toj, sъ-
вәръп eta-zə tojbs kajas zedorov mort vylə. Toj, kə-
da şois sogaliş mortəs, kurçavtənənas zdorovsə, vu-
zətə sъ vylə sъpnəj da v. zvratnəj tif. Siž zə ызъt
rol sogət vuzačəm orsənъ guttez. Gozumnas, kər
niya lebalənъ vydlačt, pukşənъ şakəj uməl mestə. I
siž-zə şurənъ pukşənъ sogalişs sit vylə. Kokkezanıns
nylə lakaşas şakəj lakbs mikrovbeznas. Sъvərъп niya
levzənъ mədi mestə, ryrənъ kerkuə, pukşənъ vydlač
uməla vevtəm şojan vylə. Kołasə kokkezşinъ пат-
sə mikrovbeznas. Etaž çastožk şurə vrjusnəj tif,
xołera da virmət.

Kolxozzezlə kolə pes- şıńń sijən, kışaq vermas şurnıń zaraznəj sogətəs

Kъz boşń kuləm çelad voşań da dasvit voəz, to
zaraznəj sogətəz vylə kuləmbs uşə nołat torbs.

Eta tymbda toko kulə, a tymbda eśe ena sogət-
tez ponış loənъ invaliddezen, da uməl zedorovojoen
da uməlzъka vernińń izavńń. Vazşa derevnæzət
zaraznəj sogətəz vetlisə kъz pozarrez, ətik kerku ez
kołcсyv kъtçə-wъ ez ryrəv pərəs, siž-zə i ətik kaga
sogavtəg ez kołcсyv.

Kelxozdikkez olenъ ətlaňn, kołekтивən mukəd ryr-
išas i obvezetjaezen. Sijən i pessıńń zaraznəj sogət-
tezkət burzık i koknitzık, çem ətkasa rožnitçəm kə-
zajstvoez dýrqi.

Kolxoznikkezle kolə organizovannəja pessəpə zaraznəj sogəttezkət.

Kər nuətan sanitarnəj olan bur-mətəm da sanitarnəj kultura levtəm, — medkolan uslovjoez pessətən zaraznəj sogəttezkət

Uməl uslovjoez olanınp, naç da nekulturnoş otsa lənə paşkaunp zaraznəj sogəttezlə.

Vot eta poniş i kolə medožas suvtətnə zaraznəj sogətteznas pessəm izənp, burzık olan kerəm, da levtənə sanitarnəj kultura.

Eta tujlət i nuətə mijanəs sovet vlaş्स Industrializacia stranalən koñeçtəm vil saxtaez, giganskəj vil zavoddez da fabrikaez, vil kərt tujjes: kytən mil-lonnəj posqıt paşkaləm kressanskəj kəzajstvoez ətuvt-çisə vüla giganskəj kolxozzezə, kytən pondis poz-nə izənən əzət təsvinaezən. Kressaqınıslə da vəd uzañış otırıslə pondis poz-nə kernə koknit olansə.

Mijə azzam, kyz olan rəboçəjlən da kressaqınlən lunış lun şo loə burzık i burzık.

Sek, kər vəd mupaştı uzañış otır oz azzə aslıs iz, olə uztəg eýgjən. Uzlə ətərgən; mijan sovetskəj sojuzas uztəm otırıs oz pantاش—avu ətik mort. Mijan munə izəs zylisnəj stroitelestvo. I uzañışsez pe-mət əeskət podvallezis şo şurssezən vuzisə ovnə vil jugut gaza kerkuezə. Mijə nəlki giznə og vermə

тъмдаен چинсә етән заразнәј sogættes çeļad kolasybp.

Kolxozzezyn sodis užbislən proizvodičelnoşbs i doxobs kressanqinlən. Ətlasa sredstvoezən i ətlasa vynən burmə kolxozyn olan. Əni ne soça dərevnəaezyn pantaşənp vodoprovoddez, da ətlasa vaqaez, prəcoçnəjjez pantaşənp eəka. Olan burmətəm dərevnəaem fundament perxta, da bura peşşəmən zaraznəj sogättezkət.

Əddən ızyt vñimaṇo sovetskəj vlaş vižə i setçə, med levtənp sanıtarnəj kultura uzaliş oṭir kolasəp.

Əee kəzajstvo stroitəm kət munə mijən kulturnəj revolncia. Mijə ʃikvidirujtam nəgramotnos, pərtamə olanə vydəs oṭrəs velətəm. Keram vyd mestə skolaez, vezam miliionnezen knigaez, kədna bura viştalənp, kyz kolə kernə socializm, kyz zorətnp kulturnəj olan da kyz vurtənp assit olan da uz.

Znaqnoezsə, kədnə uzaliş oṭir tədmalənp skolaez, knigaez, gazetaez, ʃekciaezez ryr pylə kolə kuznp rytpn pija olanə. Jeea tədnə, kyz vuznp zaraznəj soggez. kolə kernə assinyp olansə siž, medvə sylən vəlisə əddən jeea pija usloviaezez, kədna ryr paşkalənp pərəssez. A eta ponda kolə nuətnp sanıtarnəj miñimum—prostoj, vydən sijə vermas kernə, no əddən kolana sogättezkət peşşəmən. Vyd kolxozlə vyd kolxoznik-lə kolə objazačeño nuətnp sanıtarnəj miñimum. Miñimumsə zaraznəj sogätteznas peşşəmən kolə nuətnp kykəz:

I. Oz kov şetnp javitçyp zarazaıslə.

II. I c z kov leznp paşkavnp zarazaıslə. Kər sija rapıtaşas kütən qepavidi.

Predoxraňiteľnáj privivkaez

Eta eəm ətlasa pessəmmessa—kъž ozdorovitel-rəj meropriatiaeze, mijə keramə eəsə predoxraňiteľnəj privivkaez.

Vazъn-ni kazaləmaş, kəda sogaləm kъeəm ənevud raznəj sogətən, sъbərən sija etən sogətnas oz-ni sogav, kət mukəd pırtas i sogalas, no ənevura. No tъla siş loə, toko ne vazъn tədissə. Əni vura tədəpə, sto sogalikə mortbəslən organizmas loəpə mikrovvez jaddezlə protivojadiaeze. Mortlən eəsə i veşkaləm bəras organizmas etna protivojadiaeze oləpə dъrkod. Əti soggez kostə protivojadiaeze oləpə dъrzək, mədikkez pırg çozażək əsəpə. Uçonəjjez ažisə seəem sposob jad pantalan zellaezsə mort organizmyn kernp iskustvenno. Eta eəm iskustvennəj sposobys susə, predoxraňiteľnəj privivkaən. Mortbəslən, kədylə ke-rəm predokraňiteľnəj privivka, organizmas eməs set-eəm vesvestvoeze, kədna suvtəpə rəpət jaddezlə. Privivkaşan mortlə əekbəeəm opasnoş avı.

Privivkaesə ənpə kađə kerəpə una scgətterz poniş-ni, no medbur i vernəj sredsvo—piştı sogja. Kъzi çeladəs kokətpə pervoşa voas-zə sъbərən kernp vəd 5-7 vo bərti, to mort əekər oz pondə sogavpə piştien.

Eta privivkaəs vajətə setçəz, sto piştı, kədən una kulis da sogalis otiş poməz vıras. Sovet vlaş ležis seteəm zakon, med vəd kagaəs kokətpə i çelad piştien sogavpə pondissə jeeazək, 1919 voə

ijan sojuzъn vәli 186 şurs sogaliş piştien. a 1929 voә toko vois 5 şurs sogaliş. Әni piştinas sogaşənъ toko setçin, kъtәn oz kokәtә, kъtәn esә umәla rъg-tәnъ sovetskәj zakon ozanә. Әni siž-zә pondisә kernъ privivkaez skarlatina, difteria, korjuka da brusnәj tif sogja, ena privivkaez kәt i ne seeäm nadoznәjәş, kъz piştı privivka, da i ne seeäm dәt tъrtәnъ. Keran-kә piştı privivka, sek piştien ңekәr on pondъ sogavnъ, a skarlatina privivka bәrşaң mukәd rъrişas mort vermas sogavnъ, toko sek sogalә ңezъk bura i ңekәr oz kuv.

Ena goddezә çeladqә pondisә bura kokәtnъ mijan çelad uçrezdeñnoezyн. Etaşan әddәn činis i sogalәmъs i kulәmъs çelad kolasын.

Privivka kolxozъn kernъ burzъk sijәn, sto çelad setçin әtläyп, әktъnъ niјә oz kov. Kolxozъn çelad vьdәs jaşlıyп, dәt saddezъn, plossadkaez vьlyп. Privivkaez kerşәnъ setçin organizovannәj.

As kadә lәşәtәnъ kokalan materiallez, viştalәnъ. lun, kъeәmә pondasә kokavnъ çelad, sija lunә i kokaїnъ vьdәnnysә.

Paşkыta da organizovannәj kokaşәm kolxozzezъn ызъt da vьna sredstvo zaraznәj pәrәssezkәt pes-şәmъn.

Estәn miјә baitimә-ni, kәt mukәd privivkaezъs i ne rъr predoxraňajtәnъ, no şotaki nija poľeznәjәş. Kәt mort i pondas sogavnъ kokalәm vәgъn, sogәt munas koknita i ңekъeәm oslozqenpo oz kol. Ez çulal esә sja kad, kәr privivkaez jylis ңem ez tәdә. Tujas bura nađecçىnъ, sto ңeyъn sija kad, kәr azzasә seteäm sredstvo, kedaşan zaraznәj sogättezәn

sogavnъ әекін oz pondь. Nauka тиңә oslan, a mijan sojuzъs kъz vermә siž i otsalә uzaunъ uçon-nәjjezlә: una orgańizujtә nauçnәj uçerezdeňnөz, medвъ doštigeňnөzsә naukaślis pыrtпъ olanә soci-alizm stroitәmәn—strana industrializacia da şelskәj kәzajstvo kolektivizacia pondа, med, burmәtпъ olan-sa, da uzzә. A sija kadәz, kәr nauka esә oz os seteem sposobvez, med ne sogavnъ zaraznәj sog-gezәn, kolә vyd meraez primeňitпъ, medвъ ne pыrtпъ zarazasә kolxoze.

Къз vermas pәrәs şurpъ kolxoze

Әddәn şakъt zaraznәj soggez kъz napr. skarlati-na, difteria, vermasә şurpъ vižәm vessezәn—paškә-mәn, çacaеzәn, knigaezәn i s. oz. Nәvas kolxoznik livo kolxoznica kъeәm ղenavuq vižәm ves, vajas gortas, a sъbәrъп vižәtan, çelađbъ i pondasә sogavnъ skarlatinaәn, difteriaәn neto kъeәmkә mәdik so-gatәn.

Estiš p zә kažavnъ, sto vessez vižis sogaliş niјәn soggeznas neto sija vәli setәn zъrjas, kъtәn kujlis sogaliş. Pozә tәdtпъ, sto sogatъs vermas vizpъ i ru pыrja. Ruas una mikrovъs, niјa pukşәnъ vyd vessez vylә. Eta ponış kolә niјәn vesseznas poľzuјcьпъ toko dezinfekcia kerәm вәгъп.

Kin boştә tәdtәm oťirliş vessez, оvezateļno niјә kolә pervo dezinficsrujtnъ. Dezinficsrujtnъ ves şetan medbur, kәr bołničaә. Bołničaas kerәpъ

dizenfekcia siž, sto oz eıkətə nem tor. Kər vołniça-as təyiş nəvid on vermə şetnə, sek kolə kərnə dezinfekciasə aslıt gortat. Oz kov vunətnə, sto ızbt zar—kalitəm, pizətəm, a sijəz-zə i vidd kod jaddez—sułəma, karbolovəj kislota, vaən sorlaləm, izvjas-ka bakteriaezsə vijənə.

Enən i kolə połzujtçənə, med vijnə zaraza vižəm vesseziş.

Kərt pələs kolə kağıtənə və vılynp.

Jərnəs vessan pələs ojkəv kezə kətətnə karbolovəj kislotaə vaən razvoditəmən. Səvərən bura pizətənə kunvayn.

Vevdər paşkəm kolə bura pızgajtnə da kağıtəm uťugən glađitnə.

Çaçaez kolə bura miškavnə vaən kytçə ruktəm karbolovəj kislota qeto sułəma. Enə jaddezsə kolə boşnə optəkaiş. Eteəm iz vəras oz ləə mikrovvez etə klam vılynp i pcndas tujnə piyə pırtənə kerkuə.

Oz kov zaraznəj sogətteszsə lezən paşkavnə vidd otır kolasə

Ətik uçətik biçirokiş ne kusətnə-kə sijə, vermas levnə viddsa pozar, a ətik sogalişşaq zaraznəj sogətən, sogət vermas paşkavnə vidd otır kolasə i sogmas viddsa əpidemia, kyz ne kutçənə as kadə sogət berdə.

Mıj-zə kolə kərnə med ez paşkav pərəsəs vidd paştas otırıls kolasə?

Sogət roznitiş—sogaliş mort. Vot i kolə etə mortsə

jansətńpъ zdorovvez kolasiş, sek nija oz zarazitçə,—
pərəs oz pondı paşkavpъ.

Suam siş: ətlasa olapńp şemja kolasınp ili kət
suam kolxozınp pondis sogavpъ mort. Mıjən sijə
vermas tədńpъ zaraznəj sylən sogət ili ne?

Kolə-ja sijə jansətńpъ zdorovvez dəniş?

Vermas tədńpъ toko vraç. Sı ponda vəd sogalişəs
kolə cozzıka tıççavpъ vraçlə, med sija viştalis.

No mukəd kolxozas ne pır kipod uvıtnıp vraçs. Mukəd prışas lun i kıkç culalas sı loktəz. Sogətəs vermas paşkavpъ i mukəddez kolasəttəs.

Eta poniş oz kov vraçsə viçişipъ, kər loktə da
viştalək्यeəm sogət, kolə jansətńpъ sogalişsə zdorov-
vez kolasiş.

Vəd kolxožniklə kolə tədńpъ, k्�yəəməş priznakkez
zaraznəj sogətteslən.

Enə sogətteszə pozə tədńpъ to tıj şərti: morts-
lə loə nedolıxt, oz lo sad, vədlaət pondə vişnıp moz,
pondas kılpńpъ, a mukəd sogəttesz kosta kiştas
vıvtırəttis. Pondas vişnıp gorsıb.

Kər eteəm priznakkez javitçasə, kolə tədəmən viş-
tavpъ, sto kagalən zaraznəj sogət. Mıj-zə kolə sek
kerńpъ? Sı pora-zə kolə torjətńpъ sijə kagasə ne sogalişsə dəniş.

Kolxozzezas, kytən olapńp ətlasa olapńp, kolə pır
vişnıp torja zıg, kytçə və tujis torjətńpъ sogaliş mort-
sə bołnicaə kyskyləz. Kyzı kolxožnikkez olapńp ətlasa
kerkuyp, to setçin kolə todiłnəj torja zıg, kytçə-
və tujis vodtətńpъ sogalişsə, kytçəz oz tədə k्�yəəm
sylən sogət. Seeəm zırgıs susə izolatorən. Eta zırlən
med vəli torja ıbəs i mədik zırrəzkət med ez vəv

пекъеəт ывəс. Къз ессə vaz moz kolxoζnikkez oləpъ torja kerkuezъp, sek kolə natodıl kerku kernъ izo-latorə. Ətlaşa kerkuыp-ed əddən şekъt jansətnъ so-galişəs zdorovvezşan. Vəditçъp sogalişbskət kolə əti mortlə.—No рыр pozaluj vəditçə kagaən mam.

Sogaliş kagaabs dъnə oz kov lezпь əti mortəs, a to niya vermasə zarazasə rozqitnъ kolxoz kuzas.

Kər kagasə nuətan izolatorə sъ pora-zə kolə kor-nъ vraçəs med sija vižətis.

Kər kaga şekъta sogalə ostrozaraznəj sogətən, to sijə kolə vodtətnъ bołničaə

Eta kolə vot myjlə—med vədsən ez pondъ so-gavnъ kołlekṭivs, burzъk sijən, sto bołničaыn sogalişsə burzъka dozirajtənъ gortъnşa. Matъs neto mədi mort, kəda dozirajtə kagasə oz orətçъ uz ver-diş. I kъz vraç eəktas kagasə vodtətnъ bołničaə ko-lə kъvzъnъ i siž kernъ.

Vazşa olanas (sarbs dъrñi) bołničaes vəlisə əddən jeea. Əni sovet vlaşbs medo3 lunşaң-zə pondis kernъ vil bołničaez. Med kolxoζnikkezlə setnъ burzъk vra-çevno-medicinskəj otsət. Uçət jedinolıçməj, rozqit-çəm derevndaezas ңekъz oz tuj kernъ bołničaezsə, a kolxoζъn bołniča kernъ pozərzъk, sijən əni i lunış-lun şo sodənъ i sodənъ bołničaez. Kolxoζnikkəsle pondis pozpъzъk loknъ vraçsı dъnə da ʃecitnъ kyt myj vişə.

Вед вънен кола рещиен, колхозници сле ваятъв
матерък медичносквеж отсече дъланъс да упазък кер-
нь гърьс болничае.

Kolə kerpъ dezinfeckia

Zarazas vermas vuzъп џе токо sogaliшъсан, но
и сija kerkusан, i siз-zә i nija klammesан, kедна
vәlisә sъ gагәр.

Etašai kolə siјe mestasә, kъtәn kujlis sogaliшъ
(kerkusә, klamsә, vessesә) dezinficърујтъ.

Burzъk sek, kәr dezinfekciasә kerөпъ тоғилнәj
morttez болничаан. Nija kernъtә kuzәпъ i oz єykәtә
vessezsә. Zarazasә tujә vijnъ una moz: vi vylәt kaли-
tәmәn, pižatәmәn, зирът parәn i şakәj jaddeznas;
predmet vylis zarazasә vijnъ siз, med sija ez єyk.
Kәr болничилаңас тъjiş mozot oz vermә loknъ kerpъ
dezinfekciasә, sek kolә aslъt.

Kәdә tujә, kolә peslavnъ da pižatnъ kunvaen әтик
cas dъrна, a kәdә oz tuj peslavnъ i kolә vesatnъ sot-
kaen: sotka sә kolә kәtәtnъ seteem jadyn, keda med
vijis mikrovbezсә, a sъvәrъn әзәtnъ sondi vylә cas
mәd kezә.

Bekәr раq kolә pižatnъ kunvaen, kәrtovәj ves-
sez kolә kalitnъ vi vylъn. Зоз, stenaez, ьвәs, әзын-
nez k lә miškavnъ burazъk рът kunvaen, a vejiteem
mestaez mәdrәv vejitnъ.

Eteem dezinfekciasә kerөпъ, kәr kagabs sogalis

piştien, skarlatinaen, difteriaen, kədnýen mikrobbes
əddən dər oz külə.

Kər sogalis kaga korjukaen, koklusən, təv ʃılış
piştien i krasnukaen, kolə təko burzıka klamsə i ker-
kusə təvzətən.

Mortbs, kəda vəli sogalişəs dən, kolə burzıka
mişşən pəvaçalp də veznən vəvsə, siş kə sə vələn una
mikrovbez.

Bvd mortlə kolə asləs berəgitçənən sogətiş

Ena meraezşa, kədnə viştalim-ni: predoxraňteñej
privivkaez, izolirujtənən sogalişsə, kərnə dezinfekcia—
eməş eßə mədi berəgitçən meraez, kədnə kolə
vbd mortlə asləs nuətnə: eta liçnəj gigiena.

Oz tuj, oz tuj vovlənən setçə kytən em sogalis
kaga, siş-zə oz kov vajətlenən kagasə sija kerkuə,
kytən eməş çəlad. Zarazabs vermas vuznən vozdux
ryr, kytən kyz em sogalis.

Oz kov şetnə çəladlə nişə çäcaesə, kədnə vəlisə
sogalişəs dən, kər nylə avu eßə kerəm dezinfekcia.

Oz kov vunətnə sijə, sto zarazabs mukəd sogət-
tezlən vermə əsbyənən əmyən, no eta mortbs açəs ver-
mas ne sogavnə, a eta mortlən əmşis zarazabs şu-
ras mədik mortlə i sija pondas sogavnə.

Eta poniş med vbd kagı şois-juis torja vekə-
riş, torja kruzkaiş, torja paqən. Etaş-zə nekər
oz kov okavnə kagabslış əmsə, oz kov pələvnə

Sb şojan-juanə. Kiez vylə şurə bvd zaraza, a kaga kiezə esə əddənəzək. Şəd kiez ryt vermas sednə ətmə zaraza bruşnəj tiflən, vir mətlən, xoşralən i s. 03.

Kolə vişətnə pṛg, med kagaşlən kiez vəlisə çoçkoməş. Kagasə kolə velətnə uçətşəq med sija mişsis şoik kezas kiez.

Sondi əddən çoza vijə mikrovbezə vozduxış i klam vylış, kolə kernə siş, med unazək şuris sondıls kerkus. Ətrər ədeleşən kolə təvzətnə i tressitnə vydəs olpaşez.

Ətəras jeeazək mikrovbez kerkusşşa, sijən i kolə, **kerkusə təvzətliyə burazək**, təvnas kolə oşlıp for-toçkaez əeto bokovuska ne jeeazəkiş kuimişşa luntas 20 minuta kezə vbd pṛiş.

Gozumnas kolə luntły vişpə əsənpnezsə oşən, a tujə dak i ojnas.

Tojjez pṛg vermas vişpə sərpəj i vozvratnəj tif, sijən i kolə çastozək çeladəsə mişşətnə, jurşı vylə zənətika, med tojjez ez əkşə.

K्यeəm sanitarnəj miñimum kolə nuətnə zaraznəj çelad sogətpez pessətən

Мыj mijə viştalim, kədə kolə kernə zaraznəj soggezkət pessətən, niya əddən koknitəş, nijə vermas nuətnə vbd kolxoznik, məjiş i suşə eta uzyəs

sanitarnej miqimumen. Etə kolə nuətnə vəd kolxoz-
niklə med peşşən zaraznəj soggezkət.

Sarskəj Rossia vəli pervəj mestən çelad kuləmən
da sogaləmən: vəd 100-iş kaga kolasiş kulisə 27-28.
Əni sovet vlaşbs dyrni, kər pondisə nuətnə vəd sa-
nitarnəj uzsə, kagaez kulənə kəkişən jeeazək. Əni,
kər lois burzək olanbs uzaliş oṭirəslə, una kerisə kon-
sultaciaez, jaşlez, likvidirujtisə vəd kolasən sanitar-
nəj negramotnoş, çeladəs pondisə kuvnə toko 100-iş
15-16 kaga.

Eta coza çelad kuləm çintəm əzət doştizenənə so-
vetskəj zdravooxraqənələn. No kulə çeladəs eəsə əd-
dən una, kolə eəsə burzəka peşşən zaraznəj soggezkət,
med suç vərətnə niyə çelad kolasən. Kolə vəd
vynən peşşən kernə socializm, kədaşa burşalə ola-
nbs uzaliş oṭirəslə i kəda şetə kulturnoşsə uzaliş jə-
zəslə, sek-zə kolə i nuətnə sanitarnəj minimumsə os-
trozaraznəj sogattezkət peşşəmən. Vəd çeladla kolə
kernə privivkaez piştiş, skarlaṭinaiş difteriaiş. Korju-
kaən sogaliş dəniş jansətnə zdorovəjjəzsə, kernə de-
zinfekciaeze, aslynbə vəregitçən, burmətnə olansə kol-
xożnıkkezəslış.

Socvermaşəm, kəda puktəm osnovaə socialistiçes-
kəj uzas, kolə puktbənə osnova i zaraznəj soggezkət
peşşəmən. Kolxozzezlə kolə kernə mədi kolxozzez-
kət socdogovor zaraznəj soggezkət peşşəmən da sa-
nitarnəj miqimum nuətəmən. Eta socvermaşəməs aş
suvə lozungən talunna lun kezə sanitarnəj uz nu-
ətəmən vəd kolxožən.

Етап і ем тујьс зогът șmenaъslən i zalog mijan vermetemyп, mijan usрex керпъ peşşətmyп zdorovjo ponda, promfinplan тъktətmyп rjatiletka пољ voan тъгтəm socializm ponda.

Р Ъ Е К Ә С

Лисбок

1. Medozza къв	3
2. Къеəм sogattez mijə suam zaraznəjjezən .	5
3. Къз mikrovbez şurənъ mort organizmə .	7
4. Sogət vuzə ru ryg	7
5. Sogət vermas vuznъ nəlki nija predmettez- şan, kədna ɬakəşmisə sogaliş sitən da kuzən .	8
6. Sogət vuzə naşekoməjjez ryg	8
7. Kolxozzezlə kolə pessənъ sijən, kъşaq ver- mas şurnъ zaraznəj sogəts	9
8. Kər nuətan sañitarnəj olan burmətəm da sañitarnəj kultura lebtəm,—med kolan uslovjoez pessəmən zaraznəj sogəttezkət	10
9. Predoxranitełnəj priyivkaez	12
10. Kъz vermas pərəs şurnъ kolxoze	14
11. Oz kov zaraznəj sogəttezsə lezń paškavnъ vbd ořir kolasə	15
12. Kər kaga şəkyla sogalə ostrozaraznəj sogə- tən, to sijə kolə vodtənъ bolniçae , ...	17
13. Kolə kernъ dezinfekcia	18
14. Vbd mortlə kolə aslys beregitçynъ sogətiş .	19
15. Kъeəm sañitarnəj miñimum kolə nuətnъ za- raznəj çelad sogəttez pessəmən	20

Цена 10 коп.

И. НЕВЕЛЬСОН
БОРЬБА С ОСТРОЗАРАЗНЫМИ
БОЛЕЗНЯМИ ДЕТЕЙ
В КОЛХОЗЕ
Перевод на Коми (пермяцкий)
язык В. ЛОПАТИНА

Редактор Ф. ЧЕТИНА

Тех. ред. И. А. ШАДРИН

Окрит № 378. Заказ № 1050. Тираж 2100. Сдано в набор
22/VII-34. Подписано к печати 4/VIII-34 г. Печ. листов 3/4

Кудыкарская тип. „Свердполиграфа“